

PANGAJARAN
1

KAWIH

Sumber: mediaindonesia

1

Saha di antara hidup nu can kungsi ngaregepkeun kawih? Sarérea gé tangtu kungsi ngaregepkeun kawih. Ngaregepkeun kawih kaasup kana ngaregepkeun kalanganan atawa hiburan. Biasana nu ngaregepkeun ngarasa kahibur. Teu mustahil nu nalangsa gé jadi bungah, atawa sabalikna, sanggeus ngaregepkeun kawih jadi sedih jeung nalangsa, sabab eusi rumpaka kawih ngingetkeun deui ka éta paregep kana pangalaman dirina nu geus kaliwat.

Cing, kumaha karasana ku urang mun geus ngaregepkeun kawih? Tangtu waé teu sarua, sabab wanda kawih anu diregepkeunana bakal mangaruhan kana suasana paregepna, pangpangna mah kasang tukang jeung pangalamanana. Jalmanupaséhat basa Sunda bakal babari nyangkem rumpaka kawih Sunda. Kitu ogé jalma nu mindeng ngaregepkeun atawa maca rumpaka kawih bakal babari nyangkemna.

Basa di SMP hidup ogé kungsi narima pangajaran ngeunaan kawih. Tah, ayeuna hayu urang neuleuman deui eusi rumpaka kawih. Ngan bisa hidup poho deui, urang pedar heula ngeunaan kawih.

Naon ari kawih? Kecap kawih asal tina kecap kavy (baca, kawi) anu hartina sa'ir (kavya – bujangga). Kawih nya éta rakitan basa anu ditulis ku para bujangga atawa seniman sarta miboga birama anu ajeg (angger). Sakumaha ilaharna lagu, kawih kabeungkeut ku wiletan jeung témpo atawa ketukan. Nu matak kawih sok disebut ogé lagu-lagu nu kaasup sekar tandak, boh kawih tradisional boh wanda anyar.

Kawih mah béda jeung pupuh. Kawih teu kauger ku rupa-rupa aturan atawa patokan kawas nu aya dina pupuh.

Rumpaka kawih téh eusina pinuh ku ajén atikan. Ari rumpakan kawih teu béda jeung rumpaka wangun puisi séjénna. Ngan kawih mah geus dilengkepan ku aturan titilaras. Unsur-unsur nu aya dina kawih teu béda jeung unsur-unsur nu aya dina puisi atawa sajak, nya éta ngawengku téma, nada, rasa, jeung amanat.

Kawih salah sahiji kasenian (seni sora) tittinggal karuhun nu diwariskeun sacara turun-tumurun. Kawih kaasup kasenian anu kahot sarta dikatégorikeun minangka cikal bakal seni sora nu aya di masarakat Sunda.

Nilik kana sajarahna, kawih dibagi jadi tilu kurun waktu, nya éta: (1) Kawih buhun atawa tradisional. Buhun hartina kuno, jaman baheula atawa kecap séjén tina bihari. Période kawih buhun aya dina kurun waktu saacan jaman Jepang nepi ka Jaman Jepang. Lagu anu kaasup kawih

buhun di antarana lagu "Banjar Sinom", jeung sajabana. (2) Kawih Jaman Jepang dimimitian kira-kira Jepang datang ka Indonesia dina taun 50-an. Sababaraha kawih anu aya dina Jaman Jepang di antarana lagu "És Lilin", "Balon Ngapung", "Géhgér Soré", "Bandowati", jeung sajabana. (3) Kawih wanda anyar atawa kawih alam kiwari nya éta kawih jaman ayeuna. Kurun waktu kawih wanda anyar dimimitian ti taun 50-an nepi ka kiwari. Kawih wanda anyar di antarana "Anggrék Japati", "Cinta Nusa", Baju Héjo", "Angin Priangan", "Hujan Munggaran, jsb., kaasup kawih-kawih anu dikolaborasikeun.

A. Maca Rumpaka Kawih

Ieu di handap aya rumpaka kawih anu judulna ngeunaan kadaharan jeung inuman. Saupama di antara hidep aya nu geus bisa, pék contoan haleuangkeun. Nu séjénna ngaregepkeun bari maca ieu rumpakana di handap!

(Rumpaka kawih 1)

És Lilin

*És lilin mah (dunungan) kalapa muda
dibantun mah (dunungan) ka Sukajadi
abdi isin dunungan samar kaduga
sok sieun mah aduh henteu ngajadi*

*És lilin mah ... didorong dorong
di bantun mah ... dibantun ka Sukajadi
abdi isin dunungan samar kaduga
sok inggis mah aduh henteu ngajadi*

*És lilin mah ceuceu buatan Bandung
dicandak mah geuning ka Cipaganti
abdi isin jungjunan duh babaringung
sok inggis mah aduh henteu ngajadi*

*Itu saha dunungan nu nungtun munding
digantelan geuning ku saputangan
itu saha dunungan nu ginding teuing
sihoreng mah aduh geuning jungjunan*

*És lilin mah ceuceu di kalapaan
raosna mah geuningan kabina-bina
abdi alim dunungan paduduaan
sok sieun mah dibantun kamana-mana*

*Kamana mah geuningan ngaitkeun kincir
Ka kalér mah ka kalér katojo bulan
Kamana mah dunungan ngaitkeun pikir
Moal palér duh da ku sabulan*

(Rumpaka kawih 2)

Colénak

*Urang tuang colénak
raos seger matak séhat kana awak
pangaosna cukup ku sapuluh pérah
moal rugi ngaluuarkeun eusi pésak
Colénak dicocol énak
anu ompong ogé teurak
mangga geura carobian
colénak beuleum dadakan
Colénak peuyeum Bandung
katuangan sederhana istiméwa
cacah menak sagala pada misuka
moal puyeng najan séép tilu piring
Colénak dicocol énak
kakoncara sabuana
kaolahan urang Sunda
warisan kolot baheula*

Sumber: beranda-oto.detik.com

Pancén 1

Sanggeus hidep maca dua rumpaka kawih di luhur, pigawé ieu
pancén di handap!

1. Tuliskeun kecap-kecap anu teu kahari dina dua rumpaka kawih di
luhur sarta pék paluruh hartina dina kamus!

“És Lilin”		“Colénak”	
Kecap	Harti kamus	Kecap	Harti kamus
1. ...	...	1. ...	...
2. ...	...	2. ...	...
3. jsté.	...	3. jsté.	...

2. Diwangun ku sabaraha pada jeung sabaraha padalisan unggal padana éta rumpaka kawih “És Lilin” jeung “Colénak” ?

“És Lilin”		“Colénak”	
Jumlah pada	Jumlah padalisan	Jumlah pada	Jumlah padalisan
...	Pada ka-1: ... padalisan Pada ka-2: ... padalisan Jsté.	...	Pada ka-1: ... padalisan Pada ka-2: ... padalisan Jsté.
...		...	

3. Perkara naon eusi anu dihaleuangkeun dina éta kawih?

Judul Kawih	Eusina nyaritakeun
“És Lilin”	...
“Colénak”	...

B. Nyangkem Unsur Rumpaka Kawih

Upama nilik unsurna, rumpaka kawih ogé teu bédha jeung unsur nu aya dina sajak atawa puisi, di antarana aya rasa, nada, amanat, jeung téma.

- (1) Rasa ngagambarkeun sikep nu ngawih kana poko pasualan anu aya dina rumpaka kawih. Unggal kawih anu diregepkeun atawa dibaca tangtu bakal ngébréhkeun rasa anu bédha. Ieu téh balukar bédana pasualan, kajadian, atawa kaayaan anu disanghareupan ku nu nulis rumpaka kawih. Eusi kawih “És Lilin” di luhur téh ngeunaan katrésna ti hiji wanoja ka hiji jajaka. Geura ilikan sempalanana ieu di handap.

*Itu saha dunungan nu nungtun munding
digantélan geuning ku saputangan ...*

*itu saha dunungan nu ginding teuing
sihoréng mah aduh geuning jungjunan ...*

Éta kecap ginding (padalisan 3) jeung jungjunan (padalisan 4) dina sempalan rumpaka kawih “És Lilin” téh minangka ébréhan haté wanoja nu ngagambarkeun rasa cintana ka hiji jajaka.

- (2) Nada nya éta sikep nu nulis rumpaka kawih nu karasa ku anu ngaregepkeun atawa nu maca, upamana sedih, nalandha, handap asor, sompong, éra, hanjakal, jeung sajabana. Geura ilikan sempalan rumapak kawih “és Lilin” ieu di handap.

*Es lilin mah ceuceu buatan Bandung
dicandak mah geuning ka Cipaganti
abdi isin jungjunan duh babaringung
sok inggis mah aduh henteu ngajadi*

*Es lilin mah ... didorong dorong
di bantun mah ... dibantun ka Sukajadi
abdi isin dunungan samar kaduga
sok inggis mah aduh henteu ngajadi*

Dina sempalan di luhur kagambarkeun jalma nu teu wani kedal atawa terus terang. Aya kecap isin (padalisan ka-3), nandakeun éra jeung kecap samar kaduga (padalisan ka-3) nandakeun teu puguh nu kudu dipilampah, sarta kecap bararingung (padalisan ka-3) nandakeun kasieun bisi cintana ka éta jajaka teu ngajadi.

- (3) Amanat nya éta perkara atawa pasualan anu hayang ditepikeun ku nu ngawih atawa nu ngarangna ka nu ngaregepkeun atawa nu maca. Amanat minangka kereteg anu ngarojong ka nu nulis kawih nyiptakeun karyana. Amanat bisa dipaluruh dina kecap-kecap anu dipilih jeung disusun ku nu ngawih jeung di satukangeun anu dikawihkeun. Geura tengetan ieu sempalan rumpaka kawih “És Lilin” di handap.

*És lilin mah ceuceu di kalapaan
 raosna mah geuningan kabina-bina
 abdi alim dunungan paduduaan
 sok sieun mah dibantun kamana-mana*

Dina rumpaka di luhur nyangkaruk amanat yén urang salaku wanoja kudu bisa ngajaga harga diri, sanajan sakumaha mikacintana ka hiji jajaka, ulah wani reujeung paduduaan (padalisan ka-4) lamun can resmi jadi salaki pamajikan jeung pikir rangkepan (padalisan ka-4) rasa sieun-dibantun ka mana-mana.

- (4) Téma mah minangka hal pokok atawa galeuh anu ngajiwaan eusi rumpaka kawih. Teu béda ti sajak, dina kawih ogé sok kapanggih nu eusina ngébréhkeun masalah sosial, agama, kadeudeuh atawa kaasih, jeung sajabana. Ari nu jadi téma rumpaka kawih “És Lilin” nya éta katrésna atawa percintaan, bisa katingali dina kecap-kecap nu dipaké, di antarana kecap ngaitkeun pikir, paduduaan, dunungan, jungjunan, ginding.

Pancén: 2

Sabada hidep maham eusi rumpaka kawih nu judulna “És Lilin” di luhur, ieu di handap aya rumpaka kawih nu judulna “Colénak”. Tugas hidep nya éta maluruh rasa, nada jeung amanatna dina tabél nu aya di handapeunana!

Unsur		Pedaran	Rumpaka
1.	Rasa	Ngabéjakeun ngeunahna (pelem) éta kadaharan, sajaba ti murah hargana.	
2.	Nada	Némbongekun kareueus yén urang Sunda boga kadaharan tradisional warisan kolot baheula nu kasohor (kakoncara) ka saalam dunya (buana) ngaranna colénak	

3.	Amanat	ngajak sangkan ngamasarakatkeun kadaharan tradisional nu ngaranna colénak	

C. Neuleuman Wangun jeung Gaya Basa dina Rumpaka Kawih

Wangun rumpaka kawih sarua jeung wangun sajak atawa puisi. Réa sajak atawa puisi nu geus dijadikeun rumpaka kawih. Rumpaka kawih aya ogé nu disusun dina wangun sisindiran. Geura tengetan deui ieu sempalan rumpaka kawih "És Lilin" di handap

*Itu saha dunungan nu nungtun munding } Cangkang
digantélan geuning ku saputangan
itu saha dunungan nu ginding teuing } Eusi
sihoréng mah aduh geuning jungjunan*

Sempalan rumpaka kawih di luhur téh diwangun ku opat padalisan. Padalisan kahiji jeung kadua disebutna cangkang, padalisan katilu jeung kaopat disebutna eusi. Nilik kana wandana mah, sempalan rumpaka kawih di luhur téh kaasup kana paparikan. Pangna disebut paparikan lantaran padeukeut sora tungtung padalisan nu aya dina cangkang jeung eusi. Sora tungtung padalisan kahiji padeukeut sorana jeung sora tungtung padalisan katilu, sora tungtung padalisan kadua padeukeut jeung sora tungtung padalisan kaopat. Sora nu padeuket kitu téh sok disebut murwakanti. Geura tengetan deui ieu sempalan rumpaka kawih di handap!

*Itu saha dunungan nu nungtun munding
digantélan geuning ku saputangan* → Padeukeut sora *i* (*ding jeung ing*)
itu saha dunungan nu ginding teuing → Padeukeut sora *a* (*ngan jeung nan*)
sihoréng mah aduh geuning jungjunan

Sora tungtung padalisan kahiji *ding* padeukeut jeung sora tungtung padalisan katilu *ing*, kitu ogé sora tungtung padalisan kadua *ngan* padeukeut jeung sora tungtung padalisan kaopat *nan*. Sajaba ti conto di luhur aya rumpaka kawih séjenna anu diwangun ku sisindiran.

Unsur penting séjénna anu kudu dipikanyaho ku didep dina rumpaka kawih nya éta pilihan kecap. Diksi atawa pilihan kecap dalit pisan patalina jeung unsur gaya basa, nya éta basa anu digunakeun ku nu ngarang sangkan bisa leuwih ngahudang imajinasi paregep atawa nu maca. Teu béda ti sajak atawa puisi, gaya basa anu sok kapanggih dina rumpaka kawih kayaning gaya basa babandingan nu istilah séjénna sok disebut metapora (*metapora*).

Métapora (*metaphor*) nya éta gaya basa babandingan atawa lalandian, ku jalan nyebut hiji barang, padahal anu dimaksud mah anu séjén lantaran dianggap boga pasipatan atawa ciri-ciri anu sarua. Dina harti jembar, métapora ngurung rupa-rupa gaya basa babandingan, kayaning lalandian, mijalma, ngasor, rarahulan, rautan, jeung sajabana

Gaya basa lalandian sok dipaké pikeun ngaganti (ngaran) ku sesebutan. Aya sesebutan alus atawa pideudeuh (*héronimia*) jeung aya sesebutan goréng, ocon, atawa *métonimia*, contona: kecap *Srikandi* keur sesebutan ka awéwé wanian; *Si Jalak Harupat* idipaké keur sesebutan ka lalaki anu toh pati jiwa raga, cadu ngejat ti pakalangan atawa pangperangan; *Wayang pangsisina* dipaké keur sesebutan ocon banyol ka jalma anu jangkung gedé.

Gaya basa mijalma (*personifikasi*) sok digunakeun pikeun nyebutkeun barang anu henteu nyawaan atawa sasatoan diupamakeun boga polah cara jalma, kayaning boga rasa sedih, susah, bungah, atawa ambek, contona: Gunung siga anu milu *nguyung*, lebak siga milu *susah*. Pucuk janur *tingarulang*, *ngagupayan* anu angkat; Lokomotip *ngahégak* lir seunggah nanjak; Bulan *ngintip* tina sela-sela méga.

Gaya basa ngasor (*litotes*) sok dipaké pikeun ngébréhkeun hal nu sabalikna tina kanyataan, contona: *Kuring mah teu boga duit sapésér-pésér acan* (padahal beunghar); Dahar gé ukur jeung *uyah* (padahal deungeun sanguna sagala aya), jeung sajabana.

Gaya basa rarahulan (hiperbola) sok dipaké pikeun nandeskeun, ngantebkeun, atawa nimbulkeun rasa nu kaleuleuwihi, contona: Amarahna *nguntab-nguntab lir seuneu hurung*. Ngajerit *maratan langit*, ngocéak *maratan jagat*; Najan nepi ka *ceurik getih* oge, moal ditolih.

Gaya basa rautan (*eupimisme*) dipaké pikeun ngalemesan maksud sangkan teu kasar katarimana ku nu maca atawa ngaregepkeun, contona: Ké, *kuring rék ka cai heula* (maksudna rék kiih); *Karunya, anakna téh geuning teu ningali* (maksudna lolong).

Satuluyna pék ilo deui ieu rumpaka kawih di handap. Mun aya mah bari ngaregepkeun tape, video, MP 3 atawa wangun rékaman séjénna!

Bulan Batu Hiu

(Doel Sumbang)

*Bulan nu ngagantung
di langit Batu Hiu
tinggal sapasi
sésa purnama kamari*

*Urang duaan
anteng sosonoan
suka bungah
sagala rasa dibedah*

*Bulan nu ngagantung
di langit Batu Hiu
tinggal sapasi
sesa purnama kamari*

*Ikrar janji
sahidup samati
moal hianat
insya Allah moal pegat*

*Dina ruang haté
nu aya ukur salira
dina ruang haté
pasti ngan ukur salira*

*Bulan di langit Batu Hiu
Sesa purnama kamari
bulan sapeupeuting nyaksi
nya pangrusiah moal betus pasti*

Pamekar Diajar BASA SUNDA Pikeun Murid SMA/SMK/MA/MAK Kelas XI

Dina rumpaka kawih di luhur aya kecap-kecap anu ngandung harti injeman (konotasi). Geura tengetan ku hidep ieu pedaranana di handap!

Ngupamakeun (metafora)

Bulan nu *ngagantung*

- nu *ngagantung* biasana maké tali atawa sabangsaning bungbuahan dina tangkalna

tinggal *sapasi*
sésa purnama kamari

- kecap *sapasi* biasana dipaké kana dahareun nu dipotongan.
- kecap *sésa* dipaké keur dahareun teu béak atawa duit *sésa* balanja.

sagala rasa *dibedah*

- kecap *bedah* biasana dilarapkeun kana balong atawa tanggul

dina *ruang* haté

- kecap *ruang* atawa rohangan sok dipaké pikeun nuduhkeun tempat atawa patempatan

Mijalma (personifikasi)

bulan sapeupeuting *nyaksi*

- anu sok nyaksi; nyaksian; jadi saksi biasana jalma

Pancén 3:

Sanggeus hidep neuleuman pedaran di luhur, pigawé pancén ieu di handap

- 1) Sawalakeun jeung babaturan sakelompok pikeun maluruh cangkang jeung eusi unggal pada dina éta kawih. Geura imeutan heula conto cara nganalisisna ieu dina tabél di handap!

Sempalan rumpaka kawih "És Lilin"	Cangkang	Eusi	Kecap di tungtung padalisan nu padeukeut sorana
	Padalisan		
<i>És lilin mah (dunungan) kalapa muda dibantun mah (dunungan) ka Sukajadi abdi isin dunungan samar kaduga sok sieun mah aduh henteu ngajadi</i>	1	-	a. Kecap <u>muda</u> dina padalisan ka-1 padeukeut sorana jeung kecap <u>kaduga</u> dina padalisan katilu, nya éta sora (a)
	2	-	b. Kecap <u>sukajadi</u> dina padalisan ka-2 padeukeut sorana jeung kecap <u>ngajadi</u> dina padalisan ka-4, nya éta sora (i)
	-	3	
	-	4	

Sempalan rumpaka kawih "És Lilin"	Cangkang	Eusi	Kecap di tungtung padalisan nu padeukeut sorana
	Padalisan		
<i>És lilin mah ceuceu buatan Bandung dicandak mah geuning ka Cipaganti abdi isin jungjunan duh babaringung sok inggis mah aduh henteu ngajadi</i>	...	...	a.
	...	...	b.
	...	...	
	...	...	

Sempalan rumpaka kawih "És Lilin"	Cangkang	Eusi	Kecap di tungtung padalisan nu padeukeut sorana
	Padalisan		
<i>És lilin mah ceuceu di kalapaan raosna mah geuningan kabina-bina abdi alim dunungan paduduaan sok sieun mah dibantun kamana-mana</i>	...	...	a.
	...	...	b.
	...	...	
	...	...	

Sempalan rumpaka kawih "És Lilin"	Cangkang	Eusi	Kecap di tungtung padalisan nu padeukeut sorana
	Padalisan		
<i>Kamana mah geuningan ngaitkeun kincir Ka kalér mah ka kalér katojo bulan Kamana mah dunungan ngaitkeun pikir Moal palér duh da ku sabulan</i>	...	...	a.
	...	...	b.
	...	...	
	...	...	

- 2) Ieu rumpaka kawih "Bubuy Bulan" di handap diwangun ku sisindiran. Pék paluruh ungkara mana waé dina unggal pada nu kaasup kana wangun cangkang jeung eusi kana tabél nu aya di handapeunana!

Bubuy Bulan

(Cipt. Beni Corda)

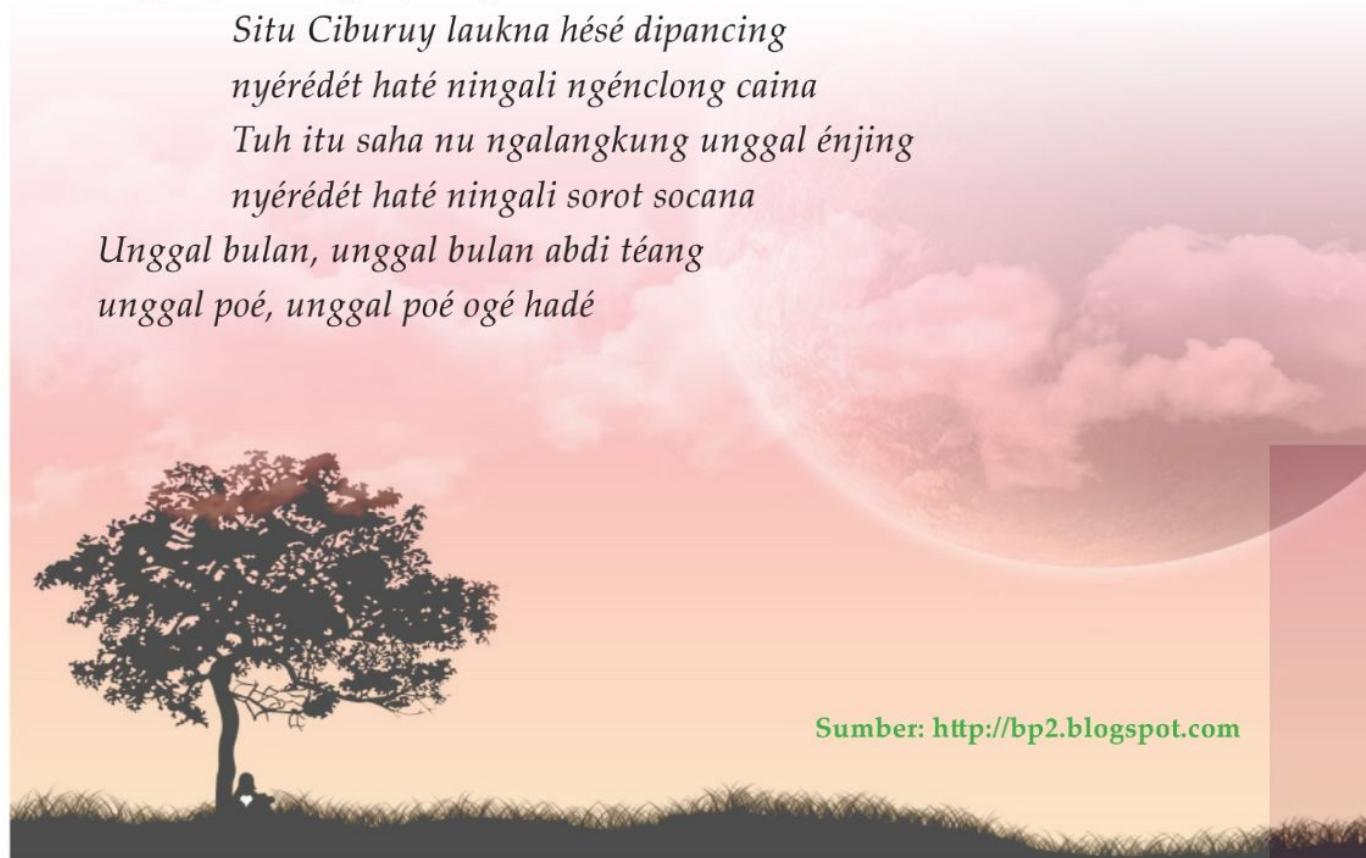
*Bubuy bulan, bubuy bulan sangray bémentang
panon poé, panon poé disasaté
unggal bulan, unggal bulan abdi téang
unggal poé, unggal poé ogé hadé*

*Situ Cuburuy laukna hésé dipancing
nyérédét haté ningali ngénclong caina
tuh itu saha nu ngalangkung unggal énjing
nyérédét haté ningali sorot socana*

*Unggal bulan, unggal bulan abdi téang
unggal poé, unggal poé ogé hadé*

*Situ Ciburuy laukna hésé dipancing
nyérédét haté ningali ngénclong caina
Tuh itu saha nu ngalangkung unggal énjing
nyérédét haté ningali sorot socana*

*Unggal bulan, unggal bulan abdi téang
unggal poé, unggal poé ogé hadé*

Sumber: <http://bp2.blogspot.com>

Pada	Wangun Sisindiran	
	Ungkara	Keterangan
Kahiji	...	Cangkang: ... Eusi: ...
Kadua	...	Cangkang: ... Eusi: ...
Kaopat	...	Cangkang: ... Eusi: ...

- 3) Pék ayeuna paluruh ku hidep sora nu padeukeut unggal tungtung padalisan dina éta kawih “Bubuy Bulan” kana tabél ieu di handap!

Pada	Padeukeut sora tungtung padalisan	
	Ungkara	Keterangan
Kahiji	<i>Bubuy bulan, bubuy bulan sangray bén tang panon poé, panon poé disasaté unggal bulan, unggal bulan abdi téang unggal poé, unggal poé ogé hadé</i>	padeukeut sora tungtung unggal padalisan, contona: (ang, té, ang, té → a-é-a-é)
Kadua	...	padeukeut sora tungtung unggal padalisan: ...
Katilu	<i>Unggal bulan, unggal bulan abdi téang ...</i>	Padeukeut sora tungtung kecap unggal padalisan, contona: a-a-a-a-a ...

Kaopat	...	Padeukeut sora tungtung unggal padalisan: ...
Kalima	...	Padeukeut sora tungtung kecap unggal padalisan ...

- 4) Sawalakeun ku hidep gaya basa naon waé nu aya dina rumpaka kawih “Bubuy Bulan” di luhur sarta tuliskeun dina tabél ieu di handap!

Rumpaka	Pada	Padalisan	Gaya basa	Keterangan
Bubuy bulan	1	1		
Sangray béstang	1	1		
Panon poé disasaté	1	2		

- 5) Pék paluruh kecap-kecap naon waé anu dibalikan deui dina éta rumpaka kawih “Bubuy Bulan” kana tabél ieu di handap!

Kacap nu dibalikan deui	Pada	Padalisan
...		

D. Nyusun Paraprase tina Rumpaka Kawih

Tanda yén hidep paham eusi kawih di antarana bisa nyaritakeun deui ku basa sorangan. Rupa-rupa carana pikeun nyaritakeun deui eusi kawih téh, di antarana ku cara nyusun paraprase. Naon ari paraprase? Paraprase atawa paraprasa nya éta ngébréhkeun deui hiji wangun basa kana wangun basa séjénna, kalawan teu ngarobah hartina. Kagiatan nulis paraprase teu hésé. Nu basajan mah di antarana ku cara nambahán kecap-kecap kana rumpaka kawih ku kecap-kecap nu dianggap mampuh ngajelaskeun. Geura tengetan contona di handap.

*Malati di Gunung Guntur
Seungitna sungkeman ati
Bodas sésétraning rasa
jadina dina mumunggang
leuweung larangan*

Wangun paraprasena:

(kacaritakeun aya wanoja. Bakat ku geulis lir ibarat mekarna kembang) **malati** (éta wanoja téh ayana) di *Gunung Guntur* (pernahna di Garut) (Éta kembang téh) *seungitna* (sumeleber, nepi ka jadi) *sungkeman* ati (Warnana) *bodas* (nyacas jadi) *sésétraning rasa* (sakur nu ningali) (Éta kembang téh) *jadina* (persis) *dina mumunggang* (gunung Guntur) (Nu teu meunang kasaba ku manusa, dan cenah mah éta téh) *leuweung larangan*.

Hasil wangun paraprasena di luhur ku hidep bisa dirobah kawas ieu di handap.

Kacaritakeun aya wanoja. Bakat ku geulis, éta kageulisanana téh diibaratkeun lir kembang **malati** nu keur mekar. Éta wanoja téh cicingna di *Gunung Guntur*.

Ma'lum ka nu geulis. Kabéh jalma pada apal. Tapi teu sagawayah jalma(lalaki) bisa manggihan éta wanoja, sabab cicingna di *mumunggang gunung Guntur*, nu teu meunang kasaba ku manusa, da cenah mah éta téh *leuweung larangan*.

Pancén 4:

Di handap aya rumpaka kawih nu judulna "Malati di Gunung Guntur" jeung "Sabilulungan". Pék ku hidep jeung babaturan sakelompok caritakeun eusina ku cara paraprase atawa wangun prosa séjénna kawas conto di luhur.

Malati di Gunung Guntur

(Mang Koko & Wahyu Wibisana)

*Malati di Gunung Guntur
Seungitna sungkeman ati
Bodas sésétraning rasa
jadina dina mumunggang
leuweung larangan*

*Malati di Gunung Guntur
Hanjakal henteu dipetik
Béja geus aya nu boga
Ngahaja melak di dinya
Para Guriang*

*Ayeuna kuring geus jauh
Malati sosoca gunung
Boa geus aya nu metik
duka ku saha*

*Kamari jol aya béja
Malati ratna mumunggang
Pajar can aya nu metik,
duka ku naon*

*Malati di Gunung Guntur
Ligar dina panineungan
na panineungan*

*Na saha nu baris metik
Kuring mah da puguh jauh
Biheung kadongkang*

Sumber: clipart

Sabilulungan

*Sabilulungan dasar gotong royong
Sabilulungan sipat silih rojong
Sabilulungan "genteng ulah potong"
Sabilulungan persatuan tempong (patembong)
Tohaga - (tohaga)
Rohaka - (rohaka)
Teguh tangguh perbawa sabilulungan (saihwan)
Sadia - (sadia)
Sajiwa - (sajiwa)
Segur singkil ngabasmi pasalingsingan (pabentar)
Sabilulungan hirup sauyunan
Sabilulungan silih pikaheman
Sabilulungan tulung tinulungan
Sabilulungan kukuh persatuan (beungkeutan)
Santosa - (santosa)
Samakta - (samakta)
Teuneung ludeung ngajaring kawibawan (k'amanan)
Saihwan - (saihwan)
Sapaham - (sapaham)
Nagri nanjung berekah sabilulungan*

Posted 22nd May 2010 by Kos Warnika

Labels: Ganda Mekar

E. Ngalengkepan Rumpaka Kawih

Ieu rumpaka kawih nu judulna "Peuyeum Bandung", "Borondong Garing", "Tauco Cianjur", "Goréng Pisang", jeung "Tahu Sumedang" téh can lengkep. Pancén hidep nya éta:

- 1) lengkepan éta rumpaka kawih!
- 2) paluruh rékaman kawihna dina wangun MP3 atawa wangun rékaman séjénna!
- 3) sawalakeun nyaritakeun naon eusina!

Peuyeum Bandung

*Dimana mana
dikampung di kota
tos kakoncaran
duh nikmat rasanya*

*sampeu
teu
peuyeum
ku*

*peuyeum
pangaosna
ku
sepuh*

.....
.....
.....
.....

Borondong Garing

*Borondong garing
ider kota pilemburan
mekar lumaku diri
anu dagang bari mimitran*

.....
.....
.....
.....

Tauco Cianjur

*Lamun urang sok ka Cianjur
Mo poho oleh-oleh nu mashur
Rencang sangu matak uruy
Éta tauco Cianjur*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Goréng Pisang

*Sang goréng pisang
Arageung jeung haneut kénéh
Leres amisna
komo lamun nu dagangna*

.....
.....
.....
.....

Tahu Sumedang

*Tahu sumedang,
akang digoréng garing
Pelem rasana,
haneut-haneut dituangna*

.....
.....
.....
.....